

Ұлттық поэзия падишасы

Мағжан Жұмабаев (1893-1938)

«Мағжан – алдымен сыршыл ақын. Мағжан сөзіндей тілге жұмсақ, жүрекке жылы тиетін үлбіреген нәзік әуез қазақтың бұрынғы ақындарында болған емес. Ол жүректің қобызын шерте біледі, оның жүрегінен жас пен қаны аралас шыққан тәтті сөздері өзгенің жүрегіне тәтті у себеді. Мағжан не жазса да сырлы, көркем, сәнді жазады».

Жүсіпбек Аймауытов

Мағжан (Әбілмағжан) Бекенұлы Жұмабаев – 1893 жылы 25 маусымда Сасықкөл жағасында, қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы, Булаев ауданы, «Молодежный» совхозы орналасқан Бекен ауылында дүниеге келген. Арғы атасы Жұмабай сауда - саттықпен шұғылданған, жиған - тергенімен байып, елге кеңінен танылған, Мекке-Мәдинеге барып, қажы атанған, беделді, кісілігі жоғары адам екен. Сөзін желге шашпайтын, пендешіліктің көп әуейілігіне баспайтын әулие қарт 3 жасар Мағжанды алдына алып отырып: «Менің атымды осы немерем түбінде әлемге әйгілі ететін болады» деп, - сәуегейлік айтқан көрінеді. Мағжанның өз әкесі Бекен /Бекмұханбет/ Жұмабайдың бәйбішесі Қойлықтан туған. Бекен әйелі Гүлсім екеуі Әбілмүсілім, Қаһарман, Әбілмағжан, Мұхамеджан, Сәлімжан, Қалижан, Сабыржан есімді жеті ұл мен Күләндам, Гүлбарам атты екі қыз баласын қоса есептегенде тоғыз перзент тәрбиелеп өсірген. Әкесі Бекен мектеп ашып, мұғалім алдырып, балаларын оқытқан, оларға білім беріп, адамгершілік қасиеттерге баулытқан, инабатты, игі жүректі етіп халқын, жұртын сүюге тәрбиелеген.

Мағжан Жұмабаев – сыршыл, суреткер, романтик, «мәдениетшіл ұлт ақыны», ешкімге ұқсамайтын дара тұлға. Оның өлеңдері жалынды болып келеді. Қазақ әдебиетінің тарихында М.Жұмабаев - көп қырлы талант, жаңашыл ұлт ақыны, зергер жазушы, педагог - ғалым, кемел ойлы әдебиетші.

Мағжан Жұмабаев қоғам қайраткеріне тән кемел ақыл ойлы ұлтжанды қаламгер болғандықтан, көптің ішінен екшеп көсеміне, құстың ішінен қыранына, тұлпардың ішінен тарланына, ғалым мен ақынның ішінен киелісіне үкі тағып, оған неге соншама құлай ынтығатынының себеп-салдарын қазып, табиғатына бойлата аларлық қабілетке ие, көкірегі сұңғыла әдебиетші - ғалым.

Қазақ тіліндегі әдебиеттер оқырман залында алаш қайраткері, ақынның ақыны, қазақ әдебиетінің көрнекті өкілі, артына өшпес мол мұра қалдырған қаламгер Мағжан Жұмабаевтың 130 жылдығына арналған кітап көрмесі ұйымдастырылып, шолу жасалынды.

ҰЛТТЫҚ ПОЭЗИЯ ПАДИШАСЫ

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. «Қазақ» газеті/Бас ред.Ә.Нысанбаев. - Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1998. - 560 б.
2. Cumabay, M. Olum, mənə agi de [Текст] / M. Cumabay. - Bakı: BXQR, 2018. - 112 s.
3. Cumabay, M. Uzaktaki kadesime [Текст] / M. Cumabay. - Ankara: Ofset Basım Matbaa., 2018. - 143 б.
4. Ахметжанова, Г. Б. Мағжанның өмірі мен шығармашылығы [Текст]: әдістемелік оқу құралы / Г. Б. Ахметжанова, С. З. Мәлікова, З. С. Тайшыбай. - Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2019. - 216 б.
5. Бейсентай, А. Б. Мағжан Жұмабаев шығармашылығы және орыс әдебиеті [Текст]: монография / А. Б. Бейсентай. - Алматы: Техно Эрудит, 2019. - 172 б.
6. Біздің Мағжан. Наш Мағжан. Bizim Magcan. Our Magzhan. [Текст]: безендірілген мерейтойлық жинақ / қазақ, орыс, түрік және ағылшын тілдерінде / Т. Шаңбай. - Петропавловск: Алаш-Таным, 2018. - 176 б.
7. Елеукенов, Ш. Р. Мағжан. Оқу құралы: өмірі мен шығармашылығы / Ш. Р. Елеукенов. - Астана: Астана-полиграфия, 2008. - 392 б.
8. Әбдешев, Б. Қара сөзден маржан терген Мағжан [Текст]: зерттеу / Б. Әбдешев. - Алматы: Өлке, 2002. - 160 б.
9. Жұмабаев Мағжан. Танланған асарлар.- Астана: «Ғылым» баспасы, 2018. - 238 б.
10. Жұмабаев М. Сен сұлу. Махаббат жырлары/Құраст., алғы сөзін жазған Е.Дүйсенбайұлы. - Алматы: «Ол-Жас Баспасы» ЖШС, 2009. - 144 б.
11. Жұмабаев М. MAGJAN. Таңдамалы өлеңдер (алтай, әзербайжан, башқұрт, қазақ, қырғыз, моңғол, орыс, өзбек, түрік тілдерінде). - Астана: «Ғылым» баспасы, 2018. - 126 б.
12. Жұмабаев М. Батыр Баян./Ред. К.Қ. Оспанов.- Петропавл, 2008. - 36 б.
13. Жұмабаев, М. Арыстан айбат [Текст]: қырғыз тіліндегі өлеңдер жинағы / М. Жұмабаев. - Астана: Ғылым, 2018. - 142 б.
14. Жұмабаев, М. Батыр Баян [Текст]: өлеңдер, поэмалар / М. Жұмабаев; құраст. Е. Асқаров. - Астана: Елорда, 1998. - 328 б. - (Алтын қор).
15. Жұмабаев, М. Көп томдық шығармалар жинағы [Текст] / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - Т.1: өлеңдер, дастандар, әңгіме / М. Жұмабаев. - 232 б.
16. Жұмабаев, М. Көп томдық шығармалар жинағы [Текст] / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - Т.2: Өлеңдер, дастандар, аудармалар / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - 208 б.
17. Жұмабаев, М. Көп томдық шығармалар жинағы [Текст] / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - Т.3. Аудармалар, ғылыми еңбек, мақалалар.- Алматы: Жазушы, 2003. - 232 б.
18. Жұмабаев, М. Отты Атилла мен едім [Текст]: өлеңдер / М. Жұмабаев. - Алматы: Халықаралық Абай клубы, 2013. - 340 б.
19. Жұмабаев, М. Сүй, жан сәулем [Текст]: өлеңдер мен поэмалар / М. Жұмабаев. - Алматы: Атамұра, 2002. - 255 б.
20. Жұмабай, М. Өлеңдері (Әлем тілдеріндегі аудармалары) [Текст] / М. Жұмабай. - Ankara: Oran, 2018. - 467 б.
21. Жұмабай, М. Түркістан. [Текст] = Magcan Cumabay. Turkistan. / ред. Nailə Əskər. - Ankara: Ozyurt matbaacilik, 2018. - 196 б.
22. Жұмабайұлы М. Сауатты бол: оқу құралы.- Алматы: Экономика, 2013. - 124 б.
23. Кәкішұлы, Т. Мағжан мен Сәкен [Текст]: ғылыми эссе / Т. Кәкішұлы. - Алматы: Қазақ университеті, 1999. - 449 б.
24. Кәкішұлы Т. Жанр жайлауы. 1-кітап: Оқу құралы/Т. Кәкішұлы. - Алматы: Қазақ университеті, 2007.- 462 б.
25. Қамзабекұлы Д. Алаш және әдебиет/Д. Қамзабекұлы.- Астана: «Фолиант», 2002.- 474 б.
26. Қанарбаева Б. Қазақ әдебиетіндегі модернизм: Арнаулы курсқа бағытталған көмекші оқу құралы/Б. Қанарбаева. - Алматы: Экономика, 2010. - 330 б.
27. Қанарбаева, Б. Мағжан символист [Текст]: зерттеу / Б. Қанарбаева. - Алматы: Экономика, 2007. - 288 б.

28. Қанғожин М. Мен Мағжанның көшесінде тұрамын [Текст] / М. Қанғожин. - Петропавл: Полиграфия, 2007. - 664 б.
29. Қанғожин, М. Менің Мағжаным [Текст] / М. Қанғожин. - Қызылжар: Полиграфия, 2010. - 189 б.
30. Летящее пламя: жизнь и лирика Магжана [Текст] / ред. В. Шестериков. - Петропавловск: Северный Казахстан, 2003. - 132 с.
31. Мағжан Жұмабаев [Текст]: стихи, проза и литературные исследования / Сост. Ж. Сулейменов. - Петропавловск: [б. и.], 2006. - 321 с.
32. Мағжан Жұмабаев [Текст]: өлеңдер, прозасы және әдеби зерттеулер / Құраст. Ж. Сүлейменов. - Петропавл: Типография, 2006. - 428 б.
33. Мағжан Жұмабаев [Текст]: Сарыарқаны сағындым... / ред. Б. Мұстафин. - Петропавл: 1993. - 109 б.
34. Мағжан Жұмабаев [Текст]: энциклопедия / ред. Ж. Сүлейменов. - Алматы: Асыл кітап, 2018. - 486 б.
35. Мағжан Жұмабай. Өлеңдер жинағы [Текст]. - Петропавл: Северный Казахстан.Т.1. - 2018. - 384 б.
36. Мағжан Жұмабай. Өлеңдер жинағы [Текст]. - Петропавл: Северный Казахстан.Т.2. - 2018. - 384 б.
37. Мағжан.Избранное [Текст] / Мағжан. - М.: Русский Раритет, 2006. - 240 с. «Ғылым» баспасы, 2018.
38. Майтанов Б.Қ.Сөз сыны (XX ғасыр әдебиетінің көріністері) Зерттеулер, мақалалар, портреттер/Б.Майтанов.-Алматы: «Ғылым» ғылыми баспа орталығы,2002.-344 б.
39. Нұрғали Р. Қазақ әдебиетінің алтын ғасыры.Зерттеу/Р.Нұрғали. - Астана: «Күлтегін» баспасы,2002. - 528 б.
40. Солтүстік Қазақстан облысы.Энциклопедия. - Алматы: «Арыс» баспасы, 2006. - 704 б.
41. Тайшыбай, З. Мағжанның Қызылжары [Текст]: зерттеу / З. Тайшыбай. - Астана: Астана-полиграфия, 2008. - 232 б.
42. Тайшыбай, З. Мағжанның Қызылжары: ғылыми басылым / З. Тайшыбай. - Петропавл: М.Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2006. - 341 б.
43. Төлепберген Б.Мәңгі жас - Алаш идеясы:Публицистикалық зерттеулер мен мақалалар/Б.Төлепберген.- Алматы: «Алматы баспа үйі», 2008. - 304 б.
44. Ысқақұлы Д.Мәдениет айдынында/Д.Ысқақұлы. - Алматы: «Арыс» баспасы,2009.-320 б.